

حزب دموکرات کردستان

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، مناطق کردنشین شمال غرب صحنه یکی از بحران‌هایی بود که نیروهای دولت نوپای ایران و گروه‌های جدایی‌خواه، دو مؤلفه اصلی این صحنه به شمار می‌آمدند. در یک سو دولت جهت برقراری امنیت می‌کوشید و در سوی دیگر گروه‌های شورشی با عملیات تروریستی با نظام مقابله می‌کردند که برآیند این دو مؤلفه در این صحنه، بروز بحران و درگیری‌های نظامی و ایجاد ناامنی‌های پی در پی در طول ماه‌های اولیه پس از پیروزی انقلاب بود. وقوع بحران‌هایی مانند آنچه در کردستان رخ داد متعاقب پیروزی انقلاب به دلایل تئوریک بسیار محتمل و به لحاظ تجربه تاریخی اجتناب‌ناپذیر بوده است. با خلأ قدرت رخ داده بر اثر سقوط رژیم پیشین و ضعف دولت مرکزی جدید به علل مختلف (نوپایی، از هم پاشیدگی سیستم‌های اطلاعاتی - امنیتی و حتی ارتش، عدم شکل‌گیری نهادهای جدید نظام تازه تأسیس، عدم استقرار کامل، هجوم عناصر وابسته به نظام پیشین و عوامل بیگانه به مناطق حاشیه‌ای دارای زمینه اختلافات قومی - مذهبی ...) وقوع این‌گونه بحران‌ها به میزان زیادی اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد.

سیاست جمهوری اسلامی نسبت به دموکرات‌های کردستان

سیاست جمهوری اسلامی ایران از آغاز این منازعه خدمت به مردم و دوری از جنگ و درگیری بود. حزب دموکرات کردستان به عنوان یکی از جریان‌های عمده در شکل‌گیری بحران کردستان ضمن جلوگیری از خدمت‌رسانی نهادهای دولتی، بر این باور بود که با توجه به محیط داخلی و محیط خارجی، نظام جمهوری اسلامی با بحران حاکمیت روبه‌رو بوده و در آینده‌ای نه چندان دور سقوط خواهد کرد. حزب دموکرات بر اساس چنین تحلیلی کوشید پادگان‌های نظامی منطقه را خلع سلاح کند و با ایجاد تشکیلات سیاسی و نظامی خودخوانده، اجازه برقراری حاکمیت در مناطق کردنشین را به دولت ندهد. آنها با توسل به اقدامات تروریستی، تمامی تلاش‌های دولت و نمایندگان اعزامی حضرت امام خمینی(ره) را برای جلوگیری از برخورد نظامی با شکست مواجه ساختند.

حزب دموکرات و پیروزی انقلاب اسلامی

با پیروزی انقلاب اسلامی و فروپاشی رژیم پهلوی و با تغییر شرایط داخلی و خارجی بار دیگر کردستان حالت بحرانی به خود گرفت. پیروزی انقلاب اسلامی در بهمن سال ۱۳۵۷ محصول مشارکت همه طبقات و اقوام ایران بود که در حرکت یکپارچه و فشرده در مقابل رژیم پهلوی قرار گرفتند و موجب سقوط آن شدند. طیف وسیع نیروهای اجتماعی حاضر در انقلاب، گویای ائتلافی بین تمام

در تبلیغات آنها جمهوری اسلامی مخالف خواسته‌های خلق ایران معرفی شد و مقابله با آن به اشکال مختلف از جمله درگیری مسلحانه در برنامه گروه‌های سیاسی مستقر در کردستان قرار گرفت. رویارویی نظامی در شکل حمله به پادگان مه‌باد در روزهای اولیه پیروزی انقلاب اسلامی آغاز شد. این حمله زمانی انجام شد که از سوی حضرت امام خمینی(ره) و دولت موقت هیأتی برای تشریح اهداف انقلاب اسلامی وارد مه‌باد شده بود. در ادامه این اقدامات گروه‌های ضدانقلاب با حمله به پادگان‌های نظامی منطقه، در روز پنجم اسفند ۱۳۸۷ یعنی ۱۳ روز پس از پیروزی انقلاب پادگان‌های پَسوه و پیرانشهر را به تصرف درآوردند.

بروز درگیری در نرده، مریوان، سنندج، پاوه و کامیاران موجب تشدید بحران شد. طرح مشترک موسوم به خودمختاری هیأت نمایندگی گروه‌های سیاسی مستقر در کردستان در تاریخ ۴ آذر ۱۳۵۸ به هیأت ویژه کردستان (نمایندگان دولت در مذاکرات صلح و آشتی) تسلیم شد. مواد این طرح مبتنی بر تقاضای تشکیل یک دولت فدرالی در مجموع چهار استان کردستان، آذربایجان غربی، کرمانشاه و ایلام بود که در واقع مقدمه تجزیه‌طلبی در آینده محسوب می‌شد.

تحریم رفتارندوم

در عرصه سیاسی اولین رویارویی در برگزاری رفتارندوم تغییر نظام از پادشاهی به جمهوری اسلامی در ۱۰ و ۱۱ فروردین ۱۳۵۸ ظاهر

شد. حزب دموکرات این همه پرسى را تحریم کرد. در این رفتارندوم ۹۸/۲ درصد رأی‌دهندگان به جمهوری اسلامی رأی مثبت دادند. دومین رویارویی در عرصه سیاسی، موضوع تشکیل مجلس خبرگان قانون اساسی جهت تنظیم قانون اساسی نظام جدید بود. سومین رویارویی سیاسی در تصویب قانون اساسی بروز کرد.

رویارویی مسلحانه حزب دموکرات با انقلاب

بعد از سقوط پادگان مه‌باد به دست عوامل حزب دموکرات کردستان و دیگر گروه‌های سیاسی در ۳ اسفند ۱۳۵۷ و به غارت رفتن توپخانه، تانک‌ها و سلاح‌های این پادگان، مسأله کردستان تشدید شد و گویای این امر بود که گروه‌های مخالف از طریق راه‌های سیاسی در صدد دستیابی به خواسته‌های خود نیستند، بلکه از روش‌های مسلحانه و خشونت‌آمیز استفاده می‌کنند. به‌دنبال این حادثه پاسگاه‌های ژاندارمری و مراکز انتظامی برخی شهرها به دست شورشیان افتاد و شهرها و روستاهای کردستان جولانگاه آنان شد.

همزمان با اوج‌گیری ناآرامی‌ها در مناطق کردنشین، مقارن ایام نوروز ۱۳۵۸ شهر سنندج شاهد درگیری خونینی بود، شورشیان پس از اشغال ژاندارمری این شهر، خلع سلاح و تصرف پادگان سنندج را تدارک دیدند که در صورت موفقیت، بخش اعظمی از منطقه از کنترل دولت خارج می‌شد که با مداخله سرلشکر قرنی، رئیس ستاد ارتش و صدور دستور مقاومت،

طبقات جامعه بود که اجازه می‌داد انقلاب، مردمی با مردم گرایانه معرفی شود. اهالی مناطق کردنشین نیز همچون دیگر آحاد مردم ایران در تظاهرات خود در شهرهای مه‌باد، پاوه، کرمانشاه، مریوان، سنندج و دیگر شهرهای کردنشین سرتکونی نظام شاهنشاهی و استقرار نظام اسلامی را طلب می‌کردند.

آغاز اختلاف افکنی

با وجود این، بی‌ثباتی برآمده از آغاز انقلاب، فرصت را برای برخی گروه‌های سیاسی فراهم آورد تا با توجه به فضای ایجاد شده، فعالیت خود را علنی کنند. بر اثر این فعالیت‌ها تقریباً یک هفته پس از پیروزی انقلاب در ۳۰ بهمن ۱۳۵۷، نمایندگان دولت موقت در اجتماع گروهی از مردم در میدان شهرداری مه‌باد حاضر شدند تا ضمن دیدار با مردم و گفت‌وگو با افرادی چون عزالدین حسینی، قاسملو و غنی بلوریان درخواست‌های آنان را به اطلاع دولت برسانند.

بی‌تصمیمی دولت موقت برای حل و فصل مشکلات، موجب سوءاستفاده نیروهای درگیر در وقایع کردستان شد. این تعلل به گروه‌های ضدانقلاب فرصت داد تا شهرهای کردنشین را یکی پس از دیگری طعمه آتش افروزی خود سازند. از همان ابتدا،

رژه نظامی حزب دموکرات در شهر نرده زمینه درگیری خونینی را در این شهر فراهم کرد. در ۲۳ تیر ۱۳۵۸ صدها نفر از افراد مسلح گروه‌های ضدانقلاب وارد مریوان شدند و در یکی از عملیات‌های خود ۲۰ پاسدار کرد را با شکنجه و کشته کردن کشته و مجروح کردند. در این ایام شهرهای مریوان، بانه، بوکان، سردشت و سقز یکی پس از دیگری صحنه درگیری مسلحانه شد. پس از سلطه گروه‌های ضدانقلاب بر بسیاری از شهرهای کردنشین، احزاب و گروه‌های مسلح شورشی نیروهای خود را برای تصرف جنوبی‌ترین شهر منطقه کردستان، یعنی پاوه اعزام کردند.

از سقوط نجات یافت. رهبر انقلاب حضرت امام خمینی(ره) پس از ارسال پیامی به مردم کردستان، هیأتی را به سرپرستی آیت‌الله طالقانی در اولین روز از فروردین ۱۳۵۸ به سنندج اعزام کردند. پس از دستیابی به توافق‌هایی با گروه‌های مسلح، در سنندج آتش بس برقرار شد.

به این ترتیب غائله اول سنندج به طور موقت پایان یافت؛ پایانی که گروه‌های شورشی توانستند درصد قابل توجهی از خواسته‌های خود را به دولت موقت تحمیل کنند. با وجود این، اقدامات حزب دموکرات در کردستان خاتمه نیافت. رژه نظامی حزب دموکرات در شهر نرده زمینه درگیری خونینی را در این شهر فراهم کرد. در ۲۳ تیر ۱۳۵۸ صدها نفر از افراد مسلح گروه‌های ضدانقلاب وارد مریوان شدند و در یکی از عملیات‌های خود ۲۰ پاسدار کرد را با شکنجه و کشته کردن کشته و مجروح کردند. در این ایام شهرهای مریوان، بانه، بوکان، سردشت و سقز یکی پس از دیگری صحنه درگیری مسلحانه شد. پس از سلطه گروه‌های ضدانقلاب بر بسیاری از شهرهای کردنشین، احزاب و گروه‌های مسلح شورشی نیروهای خود را برای تصرف جنوبی‌ترین شهر منطقه کردستان، یعنی پاوه اعزام کردند.